

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่ในภาคกลาง มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เป็นจังหวัดที่อยู่ติดกับกรุงเทพมหานครตั้งแต่เขตดุสิต เขตบางเขน ไปจนจรดปทุมธานี และเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร อาณาเขตของนนทบุรีที่ติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ได้แก่ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศใต้และทิศตะวันออกติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ส่วนทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดนครปฐม ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำเหมาะแก่การเพาะปลูกและเกษตรกรรม ซึ่งสภาพอากาศส่วนใหญ่จะมีลักษณะแบบร้อนชื้น ทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ดินและแหล่งน้ำธรรมชาติ เพราะเป็นดินในที่ราบลุ่มที่มีความอุดมสมบูรณ์ และดินบางแห่งยังใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาได้อีกด้วย สำหรับแหล่งน้ำธรรมชาติได้แก่แม่น้ำเจ้าพระยา และคูคลองต่าง ๆ ซึ่งมีน้ำตลอดปี เนื่องจากจังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาแบ่งพื้นที่ของจังหวัดออกเป็นสองส่วนคือฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก ทำให้เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานของประชาชนที่กระจายตัวอยู่ 2 ฝั่งแม่น้ำเนื่องจากต้องอาศัยการคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก มีการขุดคูคลองใหม่เป็นจำนวนมากให้เชื่อมต่อกันซึ่งใช้เป็นการสัญจรไปมาติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด จะเห็นว่าตามฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และตามริมคลองสายต่าง ๆ จะมีย่านชุมชนหนาแน่น โดยพื้นที่ส่วนที่ห่างจากแม่น้ำ และลำคลองจะเป็นสวนและไร่นา ลักษณะการขยายตัวของเมืองในอดีตเติบโตขึ้นอย่างเชื่องช้า ต่อมาภายหลังการคมนาคมมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปทำให้เส้นทางคมนาคมทางบกเอื้อในการตั้งถิ่นฐานของประชากร ให้เกาะไปตามแนวถนนมากกว่าการเกาะไปตามแม่น้ำ มีการสร้างถนนสายหลักขึ้นหลายเส้นทางเช่น ถนนพระราชากรู ถนนพิบูลสงคราม ถนนติวานนท์ ถนนนนทบุรี 1 ถนนงามวงศ์วาน และถนนแจ้งวัฒนะ ในขณะเดียวกันการคมนาคมทางน้ำก็เริ่มลดบทบาทลงอย่างมาก ทำให้รูปแบบการตั้งถิ่นฐานตามแนวถนนหนาแน่นขึ้น พื้นที่ในบางอำเภอซึ่งเคยเป็นสวนผลไม้ต่าง ๆ และมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครก็ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่ได้อพยพมาจากทุกภาคของประเทศ การกระจายตัวของชุมชนได้แผ่ขยายเข้าสู่พื้นที่ตอนในซึ่งอยู่ห่างจากถนนสายหลักมากขึ้น การใช้ที่ดินส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่อยู่อาศัยและที่ดินจัดสรร พื้นที่บางส่วนของอำเภอยังเป็นที่รองรับการขยายตัวใน

ด้านอุตสาหกรรมโดยเฉพาะพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมือง อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ มีการจัดสรรที่ดิน และก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นอย่างหนาแน่น

นโยบายการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคของรัฐบาลที่ต้องการให้มีการลงทุนด้านต่าง ๆ ในต่างจังหวัดมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมควบคู่กันไปในขณะเดียวกันเป็นการชลอการเติบโตของกรุงเทพมหานคร เมืองซึ่งประกอบไปด้วยปัญหาต่าง ๆ อาทิเช่น ปัญหารถจร ชุมชนแออัด สภาพแวดล้อมเป็นพิษ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการขาดแคลนบริการพื้นฐานต่าง ๆ และจากการศึกษาสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และโครงข่ายบริการพื้นฐาน พบว่านนทบุรีมีสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และบริการพื้นฐานที่ค่อนข้างดี ทำให้เห็นสภาพโอกาสและข้อจำกัดของการลงทุน ทำให้นนทบุรีในฐานะบริเวณลุ่มของกรุงเทพมหานครมีบทบาทในปัจจุบันและอนาคตต่อการพัฒนาประเทศ 3 ประการคือ

1. บทบาทร่วมกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดในบริเวณลุ่มที่เหลือคือ ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการและนครปฐม ในแง่ของการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการเงินในภูมิภาค การขยายฐานการผลิตอุตสาหกรรม การเปิดตลาดการค้าและการลงทุนในประเทศเพื่อบ้าน เนื่องจากกรุงเทพมหานคร นนทบุรีและจังหวัดในเขตบริเวณลุ่มเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศในด้านศูนย์กลางการบริหาร เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนการติดต่อกับนานาชาติ
2. นนทบุรีจะมีบทบาทในการเป็นแหล่งอุตสาหกรรม การก่อสร้าง การค้าและการบริการ ขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งการจ้างงานของภาค อุตสาหกรรม การก่อสร้าง การค้าและการบริการ
3. นนทบุรีเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและการขยายตัวของชุมชนใหม่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่จะมุ่งเน้นให้มีการเชื่อมโยงระหว่างกรุงเทพมหานครและจังหวัดบริเวณลุ่มกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยจะพัฒนาให้เป็นระบบโครงข่ายชุมชนเดียวกัน

จากบทบาทดังกล่าวทำให้นนทบุรีเหมาะสมที่จะเป็นบทบาทของเมืองที่อยู่อาศัย ที่มีแหล่งการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรม การก่อสร้าง การค้าและการบริการ และมีศักยภาพใน

การเป็นจังหวัดปริมณฑลที่เป็นฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศ นนทบุรีมีความสัมพันธ์กับ กรุงเทพมหานคร โดยอยู่ใกล้พื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานครมากที่สุดสามารถเชื่อมโยงกับ กรุงเทพมหานคร ด้วยระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งภายในเมือง ประกอบกับการเจริญเติบโตของชุมชน การจราจรติดขัด ปัญหาน้ำท่วม แผ่นดิน บริการน้ำประปาไม่ทั่วถึง และที่สำคัญการขยายตัวของประชากรภายในกรุงเทพมหานคร เป็นปัญหาโดยเฉพาะการขาดแคลนที่อยู่อาศัยของ คนจนเมือง ทำให้นนทบุรีที่เคยเป็นแหล่งเกษตรกลายเป็นพื้นที่พักอาศัยในการรองรับประชากรที่อพยพมาจากกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ จากสถิติสำมะโนประชากรและการเคหะของสำนักสถิติแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ. 2523 ประชากรจังหวัดนนทบุรีมีจำนวนประมาณ 269,000 คน เพิ่มขึ้นเป็น 575,000 คน ในปี พ.ศ.2523 จากตัวเลขดังกล่าวเป็นจำนวนประชากรที่ย้ายภูมิลำเนาจาก กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามภูมิลำเนาครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ.2523 พบว่า มีประชากรย้ายถิ่น 8,476 คน คิดเป็นร้อยละ 78.2 ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลทั้งหมดที่ย้ายถิ่นเข้ามายังจังหวัดนนทบุรี และในปี พ.ศ.2533 จำนวนผู้ย้ายถิ่นจากกรุงเทพมหานครสูงขึ้นเป็น 10,045 คน จนกระทั่งปี พ.ศ.2543 จำนวนประชากรในจังหวัดนนทบุรีเพิ่มขึ้นเป็น 798,000 คน สัดส่วนประชากรที่ย้ายภูมิลำเนาจากกรุงเทพมหานคร อาจเพิ่มสูงขึ้นตามคาดการณ์ ประชากรในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับนโยบายแล้วแผนการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่น เพื่อลดความแออัดของ ประชาชนกรุงเทพมหานคร โดยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 เป็นต้น มาซึ่งกำหนดให้พื้นที่อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด และอำเภอบางกรวยของจังหวัด นนทบุรี เป็นพื้นที่ชานเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว สามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางการพัฒนาภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อการเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังพบอีกว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลค่าผลิตภัณฑ์การก่อสร้างใน จังหวัดนนทบุรีช่วงปี 2527 ถึง 2529 ขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก นอกจากนี้มูลค่าการก่อสร้างของ จังหวัดนนทบุรีเพื่อเทียบกับมูลค่าการก่อสร้างรวมในเขตปริมณฑลด้วย ปรากฏว่ามีสัดส่วนมากที่สุดประมาณร้อยละ 38 ของการก่อสร้างที่เกิดขึ้นในพื้นที่ปริมณฑล ข้อมูลจำนวนโรงงาน เงินทุน และคนงานในจังหวัดนนทบุรีปี 2536 พบว่ามีจำนวนโรงงานรวม 972 โรง เงินลงทุน 14,359,734,950 ล้านบาท จำนวนคนงาน 45,222 คน และยังมีการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกทำให้เป็นการเพิ่มแหล่งงานเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต ส่วนระดับของการศึกษาที่แยกตามระดับที่เปิดสอนในจังหวัดนนทบุรีก็มีตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับปริญญาตรี มีสถานศึกษาทั้งหมด 243 แห่ง จำนวนนักเรียนต่อครู 20:1 และข้อมูลจำนวนแพทย์ต่อประชากรในแต่ละอำเภอปี 2536 พบว่าในอำเภอเมืองมีจำนวนแพทย์ 162 คน คิดเป็นสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร

1:1,918 อำเภอปากเกร็ดจำนวนแพทย์ 39 คน คิดเป็นสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร 1:7,498 รวมจำนวนแพทย์ในจังหวัดนนทบุรีทั้งหมด 221 คน คิดเป็นสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรต่อ 1:4,003 จากข้อมูลสถิติประชากรและข้อมูลต่าง ๆ สามารถยืนยันถึงบทบาทของจังหวัดนนทบุรีว่าเป็นพื้นที่เหมาะสมต่อการพักอาศัยอย่างชัดเจน ดังนั้นหมู่บ้านจัดสรรและอาคารชุดตามพื้นที่ในจังหวัดนนทบุรีจึงกลายเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการการมีบ้านอยู่อาศัยของคนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การพัฒนาที่อยู่อาศัยของนนทบุรีเท่าที่ผ่านมาส่วนใหญ่เอกชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลิตที่อยู่อาศัยเพื่อสนองความต้องการด้านนี้ โดยมีการขยายตัวเฉลี่ยในระดับสูงอย่างต่อเนื่องทุกปี และโครงการหลายโครงการก็เป็นอุปทานตอบสนองความต้องการที่อยู่อาศัยของกลุ่มผู้รายได้ปานกลางและผู้รายได้น้อยจัดอยู่ในเกณฑ์สูงประกอบกับจังหวัดนนทบุรีมีแนวโน้มที่จะมีการขยายตัวของธุรกิจการค้าในอัตราที่สูง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นจังหวัดที่จะรองรับการขยายตัวของชุมชนจากเมืองหลวง ทำให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจการค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อที่จะรองรับกับชุมชนที่เติบโตขึ้นทุกขณะ เช่น ธุรกิจค้าปลีกและค้าส่ง โรงแรม โรงภาพยนตร์ โรงพยาบาล สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ เป็นต้น ดังนั้นโครงการอาคารชุดหลาย ๆ โครงการที่ต้องตอบสนองกับตลาดจึงเกิดขึ้นมากในเขตชานเมือง

เมืองทองธานีจัดว่าเป็นโครงการพักอาศัยขนาดใหญ่มากแห่งหนึ่งบนเนื้อที่ 4,000 ไร่ ตั้งอยู่บนถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเกิดขึ้นจากการลงทุนของภาคเอกชนเพียงฝ่ายเดียวเพื่อสนองตอบกับความต้องการในการหาที่อยู่อาศัยราคาถูกและอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมากที่สุด แนวความคิดโครงการแห่งนี้เป็นการสร้างชุมชนเมืองที่มีทั้งแหล่งงานและที่พักอาศัยโดยเน้นที่พักอาศัยราคาถูกเป็นปัจจัยชักนำให้ผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก และกลุ่มคนเหล่านี้จะช่วยสร้างความต้องการในการจับจ่ายใช้สอยนานาประการให้เกิดขึ้น ดังนั้นพื้นที่พาณิชยกรรมในโครงการเมืองทองธานีจึงนับว่ามีศักยภาพในการดึงดูดนักลงทุนรายอื่น ๆ ที่จะเข้ามาสนองต่อความต้องการของที่อยู่อาศัยเพื่อให้เมืองมีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น และสามารถที่จะพึ่งพิงตนเองได้(Self-sufficiency) ในอนาคตการอาศัยเมืองศูนย์กลางความเจริญดังเช่นกรุงเทพมหานครอาจมีสัดส่วนที่น้อยลงในอนาคต

โครงการเมืองทองธานีประกอบด้วยโครงการย่อย ๆ หลายโครงการและถือว่าเป็นโครงการพักอาศัยขนาดใหญ่แห่งหนึ่งที่แตกต่างจากโครงการอื่นทั่วไป กล่าวคือ เมื่อนำโครงการย่อยเหล่า

นั้นทั้งหมดรวมกันอยู่ในพื้นที่ดินแปลงเดียวกันจะมีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 10 ไร่ ซึ่งบางโครงการมีจำนวนที่พักรอสูงถึง 14,999 หน่วย เมื่อที่พักรอเกิดขึ้นเต็มทุกโครงการจะมีผู้คนเข้าอยู่อาศัยรวมทั้งสิ้น 360,312 คน(บ.สินธุโพธิ์โบล จำกัด) ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรที่เข้ามาอยู่โครงการขั้นต้นกับประชากรเดิมกับในเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ด ซึ่งประชากร 123,204 คน (พ.ศ.2535)

ในอนาคตเมื่อโครงการย่อยต่างๆในเมืองทองธานี รวมไปถึงโครงการของรัฐที่เกี่ยวข้องเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วจะมีประชากรอยู่อาศัยประมาณ 360,000 คน และเกิดการจ้างงานมากถึง 120,000 คนหรือประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรภายในโครงการ รวมกระจุกตัวอยู่บนพื้นที่เพียง 4,000 ไร่ แนวความคิดและลักษณะการดำเนินงานของโครงการดังกล่าวที่เกิดขึ้นโดยการจัดสร้างที่อยู่อาศัยควบคู่ไปกับเป็นแหล่งจ้างงานโดยพร้อมกัน ทำให้การเจริญเติบโตของเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว จากการจัดการดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาลักษณะทางกายภาพของโครงการเมืองทองธานีในด้านของความเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ขานเมืองที่มีศักยภาพของความพึ่งพาตนเอง(Self – Contained) ที่อาจจะมีความสามารถในการเป็นชุมชนพึ่งพาตนเองได้ (Self Sustainable Community) หรืออาจจะยังเป็นเพียงชุมชนกึ่งพึ่งพาตนเอง (Semi-Self Sustainable Community)"ที่ยังต้องพึ่งพาเมืองแม่เป็นหลัก รวมถึงปัญหาของโครงการ เพื่อที่จะนำปัญหาต่าง ๆ มาวิเคราะห์ผล และนำไปสู่มาตรการที่จะสร้างผลดีกับโครงการ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาลักษณะทางกายภาพของโครงการเมืองทองธานี
2. ศึกษาความพึ่งพาตนเอง(Self-Contained Community)ของโครงการเมืองทองธานี
3. ศึกษาความเชื่อมโยงของโครงการเมืองทองธานีกับพื้นที่โดยรอบ
4. เพื่อทราบปัญหาของโครงการเมืองทองธานีในด้านความพึ่งพาตนเอง และแนวทางแก้ไขปัญหา

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาการวิจัยเรื่อง“การพึ่งพาตนเองของโครงการที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ขานเมืองกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเมืองทองธานี” มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่ศึกษาด้านกายภาพของโครงการเมืองทองธานี และ โครงการต่าง ๆ ภายในเมืองทองธานี ซึ่งประกอบด้วยโครงการย่อยต่างๆที่มีการลงทุนโดยภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่ และโครงการของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
2. แนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเมืองใหม่ และรูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นลักษณะชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้(Self-Sustainable Community)และชุมชนที่มีลักษณะกึ่งพึ่งพาตนเอง (Semi-Self Sustainable Community)
3. ปัญหาของเมืองทองธานีที่เกิดขึ้นในด้านความเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่มีลักษณะเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้(Self-Sustainable Community)
4. วิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการ

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา

วิธีการดำเนินการศึกษาวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ การพึ่งพาตนเองของโครงการที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ชานเมืองกรุงเทพมหานครกรณีศึกษาเมืองทองธานี จะเป็นลักษณะวิธีการวิจัยที่เป็นการศึกษาจากกรณี (Case Study) โดยในกรณีนี้ได้นำชุมชนเมืองทองธานีมาเป็นกรณีศึกษาและมีขั้นตอนของการวิจัย(Research Methodology)ดังนี้ คือ

ขั้นปฐมภูมิ

เป็นขั้นตอนแรกในการรวบรวมข้อมูล ทฤษฎีและแนวความคิดต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างกรอบแนวความคิด เพื่อที่จะนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษาของการวิจัย โดยเน้นที่ลักษณะทางกายภาพของชุมชนและความพึ่งพาตนเองของชุมชน(Self Sustainable Community)
2. ศึกษาทฤษฎีและแนวความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ (Self-Sustainable Community)และชุมชนกึ่งพึ่งพาตนเอง(Semi-Self Sustainable Community) เช่น แนวความคิดชุมชนใหม่ (New Community Concept) แนวความคิดชุมชนย่อย(Neighborhood Concept) แนวความคิดแหล่งงานกับที่อยู่อาศัย(Jobs-Housing balance)โดยอาศัยแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยเป็นหลัก ความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบรวมทั้งหาตัวอย่างจากเอกสารทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศตามห้องสมุดทั่วไป
3. การสร้างกรอบแนวความคิดโดยการตั้งสมมุติฐานที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเป็นชุมชนพึ่งพาตนเองและปัญหาของความเป็นชุมชนพึ่งพาตนเอง(Self

Sustainable Community) เพื่อช่วยให้เห็นโครงสร้างที่เป็นปัจจัยในการกำหนดและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของปัญหา (Pinpointing of Problem) โดยใช้สมมติฐานเชิงสถิติ (Statistical or Completing Hypothesis) ที่คาดคะเนถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสองตัวหรือมากกว่าสองตัว การตั้งสมมติฐานในด้านปัจจัยกำหนดให้เมืองทองธานีไม่สามารถเกิดเป็นชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้ (Self Sustainable Town) จนทำให้เกิดเป็นชุมชนที่มีลักษณะกึ่งพึ่งพาตนเอง (Semi - Self Sustainable Town) เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งงานกับที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยกำหนดเป็นชุมชนที่มีลักษณะกึ่งพึ่งพาตนเอง อิทธิพลของสถานศึกษามีผลทำให้เกิดเป็นชุมชนที่มีลักษณะกึ่งพึ่งพาตนเอง อิทธิพลของหน่วยงานราชการเป็นปัจจัยทำให้เกิดเป็นชุมชนที่มีลักษณะกึ่งพึ่งพาตนเอง

4. ออกแบบการดำเนินงาน และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน
5. ศึกษาข้อมูลจากหน่วยราชการต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานผังเมืองจังหวัดนนทบุรี การเคหะแห่งชาติ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และข้อมูลจากบริษัทบางกอกแลนด์ เป็นต้น
6. ศึกษาลักษณะโครงการที่พักอาศัยขนาดใหญ่ในประเด็นของแนวความคิดของโครงการ รูปแบบของที่อยู่อาศัย แนวการดำเนินการ ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการต่าง ๆ โดยการสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ และเอกสารสิ่งพิมพ์
7. ศึกษาข้อมูลทางกายภาพของโครงการ และข้อมูลต่าง ๆ ที่มีประโยชน์
8. กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมาย และสุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มประชากรในเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี โดยในการศึกษาคั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มผู้ศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มหลักตามพฤติกรรมการใช้บริการโครงการที่อยู่อาศัย ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 สำหรับหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรสที่อาศัยอยู่ในโครงการเมืองทองธานี โดยในกลุ่มนี้จะแยกย่อยตามโครงการต่างๆ ในโครงการเมืองทองธานี ที่มีอยู่ประมาณ 13 โครงการ ภายในพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่ จากพื้นที่โครงการทั้งหมด 4,000 ไร่ ได้แก่

1. โครงการคอนโดมิเนียมอุตสาหกรรม
2. โครงการเลควิวคอนโดมิเนียม
3. โครงการวิลล่าออฟฟิศ
4. โครงการครุเมืองทอง
5. โครงการเมืองทองธานีเพื่อข้าราชการ

6. โครงการไพลินสแควร์
7. โครงการเอ็มทีทาวน์เฮ้าส์
8. โครงการบ้านเมืองทอง 1
9. โครงการบ้านเมืองทอง 2
10. โครงการบ้านเมืองทอง 3
11. โครงการเมืองวิลล่า 1
12. โครงการเมืองทองวิลล่า 2
13. โครงการเมืองทอง Exclusive

กลุ่มที่ 2 สำหรับผู้ที่เข้ามาทำงานในโครงการเมืองทองธานี แต่ไม่ได้พักอาศัยในโครงการเมืองทองธานี เป็นลักษณะการเดินทางมาทำงานในตอนเช้าและเดินทางกลับในตอนเย็น โดยในกลุ่มนี้จะมีสถานที่ทำงานแยกย่อยตามโครงการต่างในเมืองทองธานีเช่นเดียวกับกลุ่มแรก ตามโครงการต่างๆ ทั้ง 13 โครงการ

กลุ่มที่ 3 สำหรับกลุ่มนี้จะเปรียบเสมือนผู้ที่เข้ามาเยี่ยมเยียนในโครงการเมืองทองธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเดินทางเข้ามาชมนิทรรศการต่างๆ ซึ่งมีหมุนเวียนตลอดทั้งปีภายในบริเวณพื้นที่ของอิมแพ็คเอ็กซิบิชั่นเซ็นเตอร์ (Impact Exhibition center) และ อิมแพ็คคอนเวนชันเซ็นเตอร์ (Impact Convention center)

9. เก็บข้อมูลประชากรและการจ้างงานโดยการสุ่มตัวอย่างในโครงการ เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของผู้ที่เข้ามาใช้งานในโครงการเมืองทองธานี พบว่า ผู้ใช้บริการทั้ง 3 กลุ่ม มีความแตกต่างกันมากในเรื่องของวัตถุประสงค์ที่เข้ามาใช้งานในโครงการเมืองทองธานี ดังนั้นในการศึกษาตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะและมีความแตกต่างกันในครั้งนี้ จะใช้เทคนิคทางสถิติในการเลือกตัวอย่างเพื่อทำการศึกษา คือ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling)(ชูศรี วงษ์รัตน์ : 2525) โดยจะแบ่งกลุ่มของประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม ดังกล่าวข้างต้น และในขั้นตอนต่อไปในแต่ละกลุ่มประชากร จะเลือกตัวอย่างผู้ให้บริการภายในโครงการเมืองทองธานีขึ้นมา โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถเลือกตัวอย่างได้ ต้องเก็บข้อมูลเท่าที่จะได้รับความร่วมมือและเน้นให้มีความแตกต่างของสถานะภาพทางสังคม ได้แก่ เพศและอายุ (กษมา วรรณศิลป์ : 2540)

ขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างสามารถเป็นตัวแทนประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพในการสำรวจครั้งนี้ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จึงกำหนดขึ้นตามสูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่พอดีของ YAMANE (1973) (พินิจา สังข์เพชร 2537 : 29) ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% โดยที่ค่าประมาณจะคาดเคลื่อนจากค่าที่เป็นจริงไม่เกิน ± 0.05 สำหรับจำนวนประชากรในโครงการเมืองทองธานีมีจำนวนประมาณ 360,000 คน คำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมได้โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้อยู่อาศัยในโครงการเมืองทองธานี

$$N = \frac{N}{1 + NE^2}$$

โดย n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

E = ความคาดเคลื่อน

ซึ่งในที่นี้กำหนดความคาดเคลื่อน 0.05 (5%) ดังนั้นเมื่อแทนค่าจากสูตร

$$N = \frac{360,000}{1 + (360,000 \times (0.05)^2)}$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 384 คน

แบบสอบถามก่อนนำออกสอบถามจะทำการทดสอบ (Pilot Test) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้ตอบ ตอบแบบสอบถามได้สะดวก จากนั้นจึงนำคำถามหรือหัวข้อที่ยังไม่สมบูรณ์ ยากต่อการทำความเข้าใจมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์จริง ซึ่งเบื้องต้นนี้ทำการทดสอบแบบสอบถามจำนวน 20 ตัวอย่าง

และการสุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้อยู่อาศัยในโครงการเมืองทองธานีจะเป็นการกระจายแบบสอบถามไปตามโครงการต่างๆในพื้นที่โครงการเมืองทองธานี โดยสัดส่วนในการแจกแบบสอบถามในแต่ละโครงการจะมีจำนวนมากขึ้นตามสัดส่วนของประชากรที่อาศัยในแต่ละโครงการ อาทิเช่น โครงการเมืองทองธานีเพื่อข้าราชการใช้แบบสอบถามจำนวน 90 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 23.4 โครงการคอนโดมิเนียมอุตสาหกรรม ใช้แบบสอบถามจำนวน 45 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 11.7 โครงการไพลินสแควร์ใช้แบบสอบถามจำนวน 42 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 10.9 โครงการบ้านเมืองทอง 3 ใช้แบบสอบถามจำนวน 34 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 8.9

ตารางที่ 1.1 แสดงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยในโครงการต่างๆ

อาศัยในโครงการ	จำนวน	ร้อยละ
คอนโดมิเนียมอุตสาหกรรม	45	11.7
วิลลาออฟฟิศ	2	0.5
เมืองทองธานีเพื่อข้าราชการ	90	23.4
เอ็ม ที ทาวน์เฮาส์	4	1
บ้านเมืองทอง 2	1	0.3
เมืองทองวิลล่า 1	1	0.3
เลควิวคอนโดมิเนียม	29	7.6
ไพลินสแควร์	42	10.9
บ้านเมืองทอง 1	11	2.9
บ้านเมืองทอง 3	34	8.9
อื่นๆ	125	32.6
รวม	384	100

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทำงานในโครงการเมืองทองธานีในโครงการเมืองทองธานี

D = ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าที่ยอมรับได้

Z = ค่าอัตราส่วนวิกฤต (Critical region)

N = ขนาดของประชากร

N_0 = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่จะสุ่มมา

$$N = \frac{N_0}{1 + N_0 / N}$$

$$\begin{aligned} N_0 &= \frac{1}{4} (Z/D)^2 \\ &= \frac{1}{4} (1.96/0.05)^2 \\ &= 384 \end{aligned}$$

$$N = \frac{384}{1 + 47,152 / 16,600}$$

$$N = 100 \text{ ชุด}$$

กลุ่มที่3 สำหรับกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเดินทางเข้ามาชมนิทรรศการต่างๆภายในบริเวณพื้นที่ของอิมแพ็คเอ็กซ์ฮิบิชั่นเซ็นเตอร์ (Impact Exhibition center) และ อิมแพ็คคอนเวนชันเซ็นเตอร์ (Impact Convention center) ภายในโครงการเมืองทองธานี

D = ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าที่ยอมรับได้

Z = ค่าอัตราส่วนวิกฤต (Critical region)

N = ขนาดของประชากร

N_0 = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่จะสุ่มมา

$$N = \frac{N_0}{1 + N_0 / N}$$

$$\begin{aligned} N_0 &= \frac{1}{4} (Z/D)^2 \\ &= \frac{1}{4} (1.96/0.05)^2 \\ &= 384 \end{aligned}$$

$$N = \frac{384}{1 + 11,414 / 1700}$$

$N = 49.8$ ชุด ดังนั้นจำนวนแบบสอบถามจะเท่ากับ 50 ชุด

ขั้นทฤษฎี

เป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้และนำผลการวิเคราะห์มาหาข้อสรุปโดยมีขั้นตอนต่างๆดังนี้

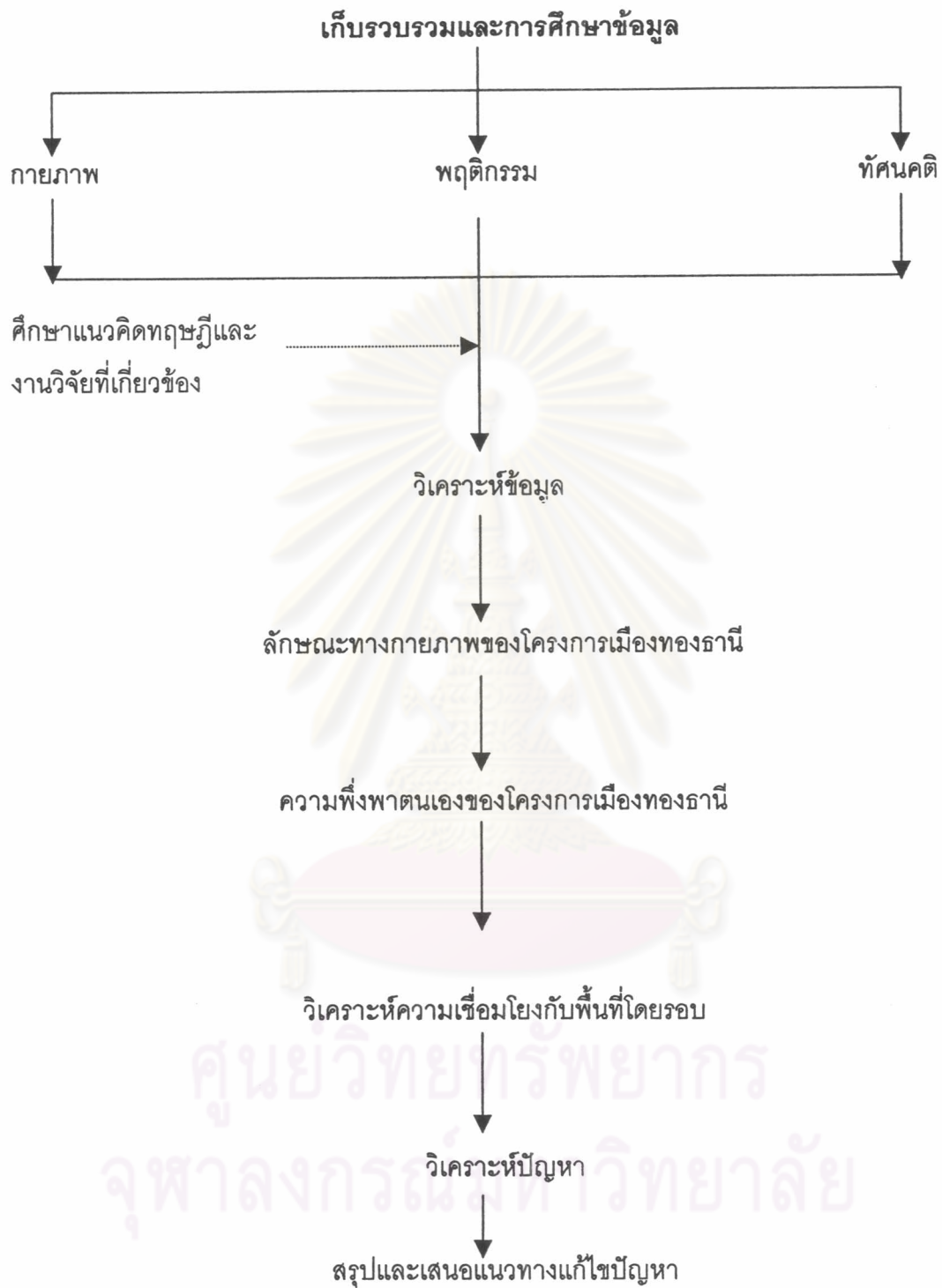
1. วิเคราะห์ข้อมูลและตีความหมาย โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิมาทำการศึกษวิเคราะห์และตรวจสอบสมมติฐานโดยใช้โปรแกรม SPSS ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. นำผลการวิเคราะห์ที่ได้เสนอในรูปแบบของการบรรยาย ตาราง และแผนภูมิ
3. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงลักษณะทางกายภาพของโครงการเมืองทองธานี
แจ้งวัฒนะ
2. ทราบถึงความพึ่งพาตนเอง(Self-Contained Community)ของโครงการเมืองทองธานี
3. ทราบถึงความเชื่อมโยงของโครงการเมืองทองธานีกับพื้นที่โดยรอบ
4. ทราบถึงปัญหาของโครงการเมืองทองธานี ที่มีลักษณะเป็นชุมชน ที่พึ่งพาตนเองได้
(Self-Contained Community) และ เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิ 1-1 แสดงขั้นตอนการศึกษา